

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2009. május 12.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2009. május 12. 14:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Az érettségi feladatsor két részből áll.

- Az I. rész a mindenki által megoldandó feladatokat tartalmazza a társadalom- és jelenismeret témaköréből.
- A II. rész két feladatsort tartalmaz:
 - A. gazdasági ismeretek
 - B. pszichológia.

Kérjük, aláhúzással jelölje (fentebb) a vizsgázó, hogy a II. rész két feladatsorából melyiket választja. (Csak az egyik feladatsor megoldásáért kaphat pontot.)

Az írásbeli dolgozat végső pontszámát (maximum 75 pont) az I. rész (maximum 55 pont) és a II. rész (maximum 20 pont) pontszámának összege adja meg.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

1. Az alábbiakban két téma címét találja. Válasszon a megadott témákból egyet! Az adott témáról 20-25 soros esszé formájában foglalja össze gondolatait! Fogalmazza meg saját véleményét, álláspontját, és érveljen mellette! Említsen néhány, a tartalmat alátámasztó vagy illusztráló példát, esetet!

(Csak az egyik téma kidolgozásáért jár pont.)

- A. A nők helyzete a rendszerváltás utáni Magyarországon
vagy
- B. A halmozottan hátrányos helyzet társadalmi okai

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

15 pont	
----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

2. Az alábbiakban a nemzetiségek helyzetéről olvashat. Elemezze a forrásokat 10-15 sorban a megadott szempontok alapján!

- Milyen irányban változott a hazai nemzetiségek élete az elmúlt 15 évben?
- Mi lehet a jelenség magyarázata?
- Szükségesnek tart-e valamilyen intézkedést?

„A hazai nemzetiségek asszimilációja, beolvadása a többségbe, nyelvvesztése – az alkalmazkodási kényszer miatt – sajnos természetes folyamat. Szerencsére azonban lassú folyamat. Sőt, ha okosan járunk el, talán vissza is fordítható. A nemzeti nyelvet és identitást ugyanis, ahogyan el lehet veszíteni, úgy vissza is lehet szerezni.”

Dr. Kállai Ernő, az Országgyűlés nemzeti és etnikai kisebbségi jogok biztosa
(Forrás: Barátság kulturális és közéleti folyóirat 2008. november 15.)

Magyarországon a nemzetiségi televíziózás 1978-ban, Pécsen indult. [...] Célja az volt, hogy műsort sugározzon az itt élő nemzeti kisebbségeknek.

(Forrás: Barátság kulturális és közéleti folyóirat 2008. november 15.)

Kisebbségek az 1990-es népszámlálási és becslési adatok alapján

Kisebbség	Kisebbségi identitású (fő)	Anyanyelv (fő)	Becslési létszám (fő)
Cigány	142 683	48 072	400 000–600 000
Német	30 824	37 511	200 000–220 000
Szlovák	10 459	12 745	100 000–110 000
Horvát	13 570	17 577	80 000–90 000
Román	10 740	8 730	25 000
Lengyel	–	3 788	10 000
Szerb	2905	2 953	5 000
Szlovén, vend	1930	2 627	5 000
Örmény	–	37	3 500–0 000

Forrás: Tények Magyarországról 2000

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Az alábbi szöveg a jelenkori Magyarország egyik problémájáról, a családok jelentős részének eladósodásáról szól.

Balogh Jani taxiként dolgozott. Elromlott az autója, ezért új vásárlására szánta el magát. Kedvező ajánlatok közül választhatott. Négymillió forint hitelt vet fel svájci frank alapon 60 hónapos futamidőre. Magas volt a havi törlesztőrészlet, de úgy gondolta, hogy majd túlórázással megoldja. Féléves volt a kocsija, amikor meggyeszedés közben leesett a fáról, és eltörte a bokáját. Hónapokig nem tudott dolgozni. Nem tudta fizetni a törlesztőrészletet, ezért a tv-ben látott reklám hatására újabb kölcsönért folyamodott egy másik banknál. Kis összeget kapott, magas kamatra, heti törlesztési kötelezettséggel. Felesége mondta is, hogy ez már szinte uzsorakamat! A lába nem javult, a következő részletet sem tudta befizetni, újabb hitelhez nem jutott hozzá. Most a lízingelő bank el akarja venni az autóját, a munkaeszközét, és egyre növekvő összeggel tartozik a másik banknak is. Felesége egyre csak sír.

Közvetlen környezetében észlelt ezzel kapcsolatos problémákat?**Mutassa be 10-15 sorban a felvetett kérdést a megadott szempontok és az eset alapján!**

- Milyen gazdasági nehézségek okozhatnak problémát hitel törlesztésekor?
- Milyen pszichés okok vezettek Baloghék eladósodásához?
- A forint árfolyamának változása hogyan hat a devizában eladósodottakra?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. A következő táblázatban Magyarország idegenforgalmának alakulását szemléltették.

A vendégéjszakák számának alakulása 2008. január–július		
Turisztikai régió	Részesedés 2008-ban %-ban	Változás 2008–2007 %-ban
Dél-Alföld	5,7	0,5
Tisza-tó	1,4	8,3
Észak-Alföld	9,0	-7,3
Észak-Magyarország	7,1	-3,0
Közép-Dunántúl	3,8	-19,8
Balaton	23,2	-1,4
Dél-Dunántúl	4,3	-4,2
Nyugat-Dunántúl	11,2	-7,9
Budapest, Közép-Duna-vidék	34,1	2,2

Forrás: Kell a cégér. Piac és Profit. 2008. október, 38. l.

a) Állapítsa meg, hány régióban csökkent a vendégéjszakák száma!

.....

b) Állapítsa meg, hogy melyik két térség a legvonzóbb az idegenforgalom szempontjából!

.....

c) Keressen példát olyan térségre, ahol arányaiban eddig kevés vendég tartózkodott, de jelentős javulást ért el!

.....

d) Igaz-e az alábbi következtetés? A Dél-Dunántúlon az idegenforgalomból való részesedés mértékét megközelítette a forgalom csökkenésének mértéke, tehát szinte nullára csökkent a vendégéjszakák száma.

.....

Fejtse ki véleményét, mi lehet a szerepe az idegenforgalomnak a munkanélküliség csökkentésében!

.....

.....

.....

6 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. Az alábbiakban fogalmak meghatározásait olvashatja. Írja a fogalmakat a kipontozott vonalra!

- a) olyan politikai stratégia, amely erőszakos cselekmények alkalmazásával akarja elérni célját, miközben a félelemérzet felkeltésére is törekszik.
- b) olyan technikák, híradástechnikai hálózatok összessége, amelyek lehetővé teszik mindenféle formájú vagy célú üzenet továbbítását viszonylag széles közönség számára.
- c) ellenséges magatartás a zsidókkal szemben. Gazdasági, politikai, társadalmi nehézségek idején felerősödik, elsősorban nem vallási indítékokra hivatkozik.

3 pont	
---------------	--

6. Válassza ki és írja a négyzetbe annak a meghatározásnak a betűjelét, amely az adott fogalomhoz tartozik!

Tradíció

- A) Trapéz formában ábrázolt társadalmi rétegződés
- B) Feldolgozatlan tragédia
- C) A felvilágosodás irányzata
- D) Hagyomány
- E) Olyan fikció, ami igaz is lehet

Negatív utópia

- A) Másnaposság állapota
- B) Mentális probléma
- C) Tökéletes technika segítségével leigázott társadalom képe
- D) Eldorádó
- E) Tőzsdei kifejezés; hanyatlással számoló döntés

2 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

7. Az alábbi megállapítások a környezetvédelemmel kapcsolatosak.

a) Egészítse ki a mondatokat!

Az ENSZ 1984-ben létrehozta a Környezet és Fejlődés Világbizottságát, amely akkori vezetője után „Brundtland Bizottságként” lett közismert. Tőlük származik az alábbi megállapítás: „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a ...**(1)**... generáció szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a ...**(2)**... generáció esélyeit arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket. A jelentés kiemelte, hogy eredménytelen csupán ...**(3)**... szinten megvalósítani a fenntartható fejlődést, ezért ...**(4)**... erőfeszítésekre van szükség. ...**(5)**... és ...**(6)**... területén fokozott mértékben kell figyelembe venni az ökológiai rendszerek terhelhetőségét. A jelentés megállapításainak felhasználásával készítették elő a Riói Konferencia megállapodásait a klímaváltozás elleni védekezésről és a biológiai sokféleség megőrzéséről.”

(Láng István: *A Brundtland Bizottság és a fenntartható fejlődés. Egyenlítő társadalomkritikai és kulturális folyóirat 2008/11.*)

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

b) Írjon 2-2 konkrét példát arra, mit jelent

- a klímaváltozás elleni védekezés

.....

- a biológiai sokféleség megőrzése

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

8. Az alábbiakban a magyar alkotmányról lesz szó.

A jelenleg hatályos alkotmányunk módosítását az elmúlt években többször elhatározták, de eddig nem valósult meg. Egyesek szerint nem a meglévő alkotmányt kellene módosítani, hanem újat kellene alkotni.

Fogalmazzon meg érveket az új alkotmány kiadása mellett és ellene is!

Új alkotmányt kellene kiadni.

.....

.....

.....

.....

Nincs szükség új alkotmány kiadására.

.....

.....

.....

.....

2 pont	
---------------	--

9. Az emberi jogokkal, a gyermekek jogaival találkozik az alábbiakban.

- a) Írja a táblázat megfelelő oszlopába a felsorolt jellemzők betűjelét! Írja a négyzetbe, amelyik egyik oszlopba sem írható!

Minden magyar állampolgárra vonatkozik	14 éven aluli gyermekkorúakra vonatkozik	Csak 18 éven felüliekre vonatkozik

- A) Jogképes
 B) Korlátozottan cselekvőképes
 C) Cselekvőképtelen
 D) Tanköteles
 E) Választójoga van
 F) Házasságot köthet

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) Milyen nemzetközi egyezményt és hazai jogszabályt ismer, ami védi a gyermekek jogait?

Nemzetközi egyezmény:

Hazai jogszabály:.....

c) Soroljon fel legalább két olyan okot, amelyek indokolják a gyermekek jogainak különleges védelmét!

.....
.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

II. rész

Ismételten felhívjuk figyelmét, hogy a II. rész két feladatsorából csak az egyiket kell megoldania!

A. Gazdasági ismeretek

1. A kipontozott helyeken egészítse ki az alábbi állításokat a hiányzó szavakkal, fogalmakkal!

- a) A(z) az összes eladó különböző lehetséges árak melletti eladási szándéka és képessége.
- b) A(z) önálló jogi személyiséggel rendelkező vállalkozási forma, amelyben a tag kötelezettsége a törzsbetét értékéig korlátozott.
- c) Recesszió idején a cégek elbocsátják dolgozóikat, és nyersanyag-vásárlásaikat és a termelést.
- d) A kollektív szerződést a munkaadó (a vállalat nevében) és a(z) képviselője (a munkavállalók nevében) írják alá.

4 pont	
---------------	--

2. Döntse el az alábbi állításokról, hogy igazak vagy hamisak! Húzza alá a megfelelőt!

- a) A munkapiacon a vállalatok képviselik a keresleti oldalt.
Igaz – Hamis
- b) Az osztalék egy cég felszámolásakor a tulajdonokra eső vagyონrész.
Igaz – Hamis
- c) Egy vállalatnak részvényei eladásából mindig bevétele keletkezik.
Igaz – Hamis
- d) A reklám a marketing négy „P”-jének egyike.
Igaz – Hamis
- e) A GNP egy ország gazdaságának amortizációval csökkentett (nettó) mutatója.
Igaz – Hamis
- f) Egy vállalat által saját célra megrendelt közvélemény-kutatás elsődleges (primer) piackutatásnak tekinthető.
Igaz – Hamis

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Az alábbi feladatban állításokat olvashat. Írja a helyes válasz betűjelét a négyzetbe!**1. A kötvény**

- A) tulajdonviszonyt megtestesítő értékpapír
- B) hitelviszonyt megtestesítő értékpapír
- C) névre szóló értékpapír
- D) egy értékpapírokból képzett csomag

2. A külkereskedelmi mérleg

- A) egy vállalat éves kifizetéseinek (költségeinek) összegzése
- B) egy ország éves kifizetéseinek (költségeinek) összegzése
- C) egy ország lakosságának külfölddel lebonyolított gazdasági ügyleteinek összegzése
- D) egy ország exportjának és importjának különbsége

3. A SWOT betűszó

- A) az erősségek, gyengeségek, veszteségek és nyereségek angol elnevezéseinek rövidítése
- B) az erősségek, gyengeségek, kiadás, elvesztés szavak angol megfelelőinek rövidítése
- C) az erősségek, gyengeségek, lehetőségek és veszélyek angol elnevezéseinek rövidítése
- D) kicsit, teljesen, külső és belső angol elnevezéseinek rövidítése

3 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Az alábbi cikk részletéből kiindulva mutassa be, elemezze 10-15 sorban, hogy milyen veszélyei és előnyei lehetnek a külföldi tőkebefektetéseknek!

A nemzetközi óriásvállalatok Lengyelország és Szlovákia esetében a gyártmányaikhoz szükséges alkatrészek egyharmadát saját külföldi gyáraikból szállítják be. Magyarországon ez az arány csak 18%. A multinacionális cégek bedolgozási szükségleteik 70%-át import útján szerzik be a sikeres Szlovákiában, és ez az arány a még sikerebb Szlovéniában 58%, Észtországban 55%. Ehhez képest Magyarországon a legalacsonyabb az import részegységek felhasználási aránya (50%). Ennek jelentőségét nem lehet eléggé kiemelni, hiszen ez a továbbgyűrűző hatás „szervesíti” a külföldi vállalkozásokat az ország gazdaságához, s megakadályozzák annak a jól ismert perifériás jelenségnek a megismétlését, hogy a külföldi vállalatok elzárt szigetek maradnak a befogadó országban anélkül, hogy annak gazdaságát pozitívan befolyásolnák és belső növekedést ösztönöznének, s alkalom adtán tovább vándorolhatnak a még olcsóbb munkabéreket biztosító országok felé. Ilyen jeliséggel ugyan Magyarország esetében is találkozhatunk napjainkban, de itt a legkevésbé jellemző. A változatlanul jelentős külföldi befektetések kétharmada manapság már az országban működő külföldi vállalatok nyereségeinek újra befektetéséből adódik, míg sok más országban a nyereségeket egyszerűen hazautalják.

(Forrás: Berend T. Iván: A piaccgazdaság bevezetése Magyarországon. História 2008/8., 11–12. l.)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Az alábbiakban egy történetet olvashat. Elemezze, értelmezze 5-10 sorban, majd adjon tanácsot a hitelt felvenni kívánóknak!

Nehéz helyzetbe került a válság miatt egyik olvasónk: eddig ugyanis 50 ezer forintot kellett havonta fizetnie a lakáshitele miatt, decembertől viszont már csaknem százezer forintot. A svájci frank alapú lakáshitelének egyébként törlesztőrésze nemcsak az árfolyamváltozás miatt növekedett meg jelentősen, hanem mert bankja egyoldalúan úgy döntött: önkényesen felemeli a kamatokat. Így az eddig megszokott 4,03 százalékos kamatát 6,3 százalékra növelte, ráadásul a 0 százalékos kezelési költséget is felemelték 2,4 százalékra.

Éppen az ilyen esetekre találta ki a kormány a devizahitelek mentőcsomagját, ám a bajbajutottak elmondása szerint a válság ellenére a bankok nem lettek rugalmasabbak. Előfordul például, hogy gépjárműhitelnél a törlesztőrészlet 40 százalékkal emelkedik, noha a devizahitelek kamata 4-5 százalékkal nőtt.

(Forrás: Máriás Leonárd: *Elvesznek a devizahitelek a válság útvésztoiben.* <http://www.hirszerto.hu> 2008-11-18 12:21)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Ismertesse az eset alapján 5-10 sorban, hogy mik a csoportközi konfliktus feloldásának lehetőségei!

Egy községi sportpályára két társaság járt le rendszeresen. Az egyik csapat kispályás focit játszott, a másik kézilabdázni szeretett. Rendszeresen voltak közöttük az ellentétek: ki mikor használhatja a pályát, kinek a dolga a rendrakás, szemétszedés. Sokan szóba sem álltak a másik csapat tagjaival. Egyszer aztán híre ment a faluban, hogy megszüntetik a sporttelepet, mert berendezései elavultak, veszélyessé váltak, nincs pénz a fenntartására. Ekkor a focisták vezetője megkereste a kézilabdásokat, és megbeszélte velük, hogy közös erővel újítsák fel a pályát és az öltözőket. Az eredményes munka összehozta az embereket, és új barátságok szövődtek.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5 pont	
---------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. rész	Maximális pontszám	Elért pontszám
1. Esszé	15	
2. Elemzés	10	
3. Esetelemzés	7	
4. Táblázat elemzése	6	
5. Fogalom meghatározása	3	
6. Fogalom meghatározása	2	
7. Kiegészítés	5	
8. Érvelés	2	
9. Csoportosítás	5	
I. rész összesen	55	
II. rész	Maximális pontszám	Elért pontszám
Gazdasági ismeretek		
1. Kiegészítés	4	
2. Igaz-hamis	3	
3. Fogalom meghatározása	3	
4. Elemzés	5	
5. Elemzés	5	
Pszichológia		
1. Esszé	10	
2. Értelmezés	5	
3. Ismertetés	5	
II. rész összesen	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma	75	

javító tanár

Dátum:

	Elért pontszám	Programba bevitt pontszám
Feladatsor		

javító tanár

jegyző

Dátum:

Dátum: